

การพัฒนาแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียน
ด้านผลลัพธ์ทางสังคม โรงเรียนมัธยมศึกษา

DEVELOPMENT OF A CAUSAL RELATIONSHIP MODEL OF SCHOOL
EFFECTIVENESS AFFECTING SOCIAL OUTCOMES IN SECONDARY SCHOOLS

เชชินีร์ แสงสุข¹ พรสวรรค์ ศิรศานันท์² อธิกร วรบำรุงกุล³ และสวัสดิชัย ศรีพนมธนากร⁴
Chesinee Sawangsook¹ Pornsawad Sirasatanan² Theerungkoon Warabamrungkul³
and Sawatchai Sripanomtanakorn⁴

^{1,2,3,4} หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
^{1,2,3,4} Doctor of Philosophy Program Educationak Administration Department, Faculty of Education
Rambhaibarni Rajabhat University
E-mail: chechisws21@gmail.com

Received: February 10, 2024
Revised: August 8, 2024
Accepted: August 21, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคม โรงเรียนมัธยมศึกษา 2) ทดสอบแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคม โรงเรียนมัธยมศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 3) ศึกษาอิทธิพลทางตรงอิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคมโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ 1) เป็นการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาครูและนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ จำนวน 54 คน และ 2) เป็นการตรวจสอบสมมติฐานการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 502 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ค่าความโด่ง สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่ง และวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนทางด้านผลลัพธ์ทางสังคมโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 ปัจจัย คือ ภาวะผู้นำพลังบวกของผู้บริหาร ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู วัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ และประสิทธิผลโรงเรียนทางด้านผลลัพธ์ทางสังคม 2) แบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนทางด้านผลลัพธ์ทางสังคมโรงเรียนมัธยมศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสถิติ $\chi^2 = 17.72$, P-value = 0.911, DF = 27, $\chi^2/DF = 0.656$, GFI = 0.995, AGFI = 0.980, RMR = 0.014 SRMR = 0.014, RMSEA = 0.000, CFI = 1.00 CN = 1329.14 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์

(R2) ของปัจจัยทั้ง 5 ปัจจัย พบว่า สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนประสิทธิผลโรงเรียนทางด้านผลลัพธ์ทางสังคม โรงเรียนมัธยมศึกษา ได้ร้อยละ 90 และ 3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลโรงเรียนทางด้านผลลัพธ์ทางสังคม โรงเรียนมัธยมศึกษา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และ ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อม พบว่าภาวะผู้นำพลังบวกของผู้บริหารมีอิทธิพลทางอ้อมโดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูมีอิทธิพลทางอ้อมโดยผ่านวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน และกระบวนการจัดการเรียนรู้ และวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน มีอิทธิพลทางอ้อมโดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ อิทธิพลรวม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กระบวนการจัดการเรียนรู้ ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ภาวะผู้นำพลังบวกของผู้บริหาร และวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน

คำสำคัญ

ประสิทธิผลโรงเรียนทางด้านผลลัพธ์ทางสังคม รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

ABSTRACT

The objectives of this study were to: 1) develop a causal relationship model of school effectiveness in social outcomes of secondary schools, 2) examine the congruence between the development of the causal relationship model of school effectiveness and the empirical data, and 3) study the direct, indirect and total influential factors of the causal relationship model of school effectiveness on social outcomes in secondary schools. This was mixed methods research which was divided into 2 phases: Phase 1: establishing the research conceptual framework by analyzing relevant documents and research, and interviewing 54 school administrators, teachers and students from small, medium and large secondary schools, and Phase 2: testing the research hypothesis by collecting data using questionnaires with an overall reliability value of 0.98. The sample group consisted of 502 administrators and teachers from 108 secondary schools under Secondary Educational Service Area Office in the academic year 2022 and was selected by multi-stage random sampling. Data were analyzed by calculating frequency, percentage, mean, standard deviation, skewness, kurtosis, Pearson's correlation coefficient, first order confirmatory factor analysis, and structural equation model analysis.

The results of this research showed that: 1) the causal relationship model of school effectiveness in social outcomes of secondary schools consisted of 5 factors, which were: positive leadership of administrators, instructional leadership of teachers, school quality culture of the schools, learning management processes, and school effectiveness in social outcomes; 2) the causal relationship model of school effectiveness in social outcomes of secondary schools that was developed was consistent with the empirical data with the following statistical values: $\chi^2 = 17.72$, P-value = 0.911, DF = 27, $\chi^2/DF =$

0.656, GFI = 0.995, AGFI = 0.980, RMR = 0.014, SRMR = 0.014, RMSEA = 0.000, CFI = 1.00, and CN = 1329.14. When considering the prediction coefficient (R²) of the 5 factors, it was found that they could together explain 90 percent of the variance of school effectiveness in social outcomes of secondary schools; and 3) factors with direct influence on school effectiveness in social outcomes of secondary schools, in descending order, were learning management processes and instructional leadership of teachers. Factors with indirect influence were: positive leadership of administrators had indirect influence through learning management processes; instructional leadership of teachers had indirect influence through school quality culture and learning management processes; and school quality culture had indirect influence through learning management processes. Total influences, in descending order, were learning management processes, instructional leadership of teachers, positive leadership of administrators, and school quality culture.

Keywords

School Effectiveness in Social Outcomes, Causal Relationship Model

ความสำคัญของปัญหา

การแสดงออกทางพฤติกรรมหรือรากฐานการกล่อมเกลาทางสังคมเกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมใกล้ตัวของบุคคลนั้นตั้งแต่เด็กจนเติบโตอย่างมีคุณภาพ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการบ้านเมือง รวมทั้งยกระดับคุณภาพการใช้ชีวิตที่ดีในอนาคต ความเป็นพลเมืองดี และการมีทักษะชีวิตที่ดี เป็นเป้าหมายการจัดการศึกษาที่เรียกว่า “ผลลัพธ์ทางสังคม” หมายถึง พฤติกรรมเชิงบวกที่เกิดขึ้นจากการกระทำของคนในสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดี มีการขัดเกลาทางสังคม มีการยกระดับความคิดเชิงบวกที่ส่งผลให้มีความตระหนักรู้ต่อส่วนรวมและสร้างสรรค์ประโยชน์ให้กับผู้อื่นและสังคม นำไปสู่การเป็นพลเมืองและพลโลกที่ดี (Dijkstra, 2012; Durlak, 2007; Voogt, & Roblin, 2010) ทั้งนี้ ผลลัพธ์ทางสังคมทางการศึกษาสามารถเกิดขึ้นได้จากหลายปัจจัย เช่น เกิดจากการเลี้ยงดูของครอบครัว การเอาใจใส่ดูแลของโรงเรียน และการเปลี่ยนแปลงของสังคม (Coleman & Hoffer, 1987) และ (Dijkstra, 2012) ได้กล่าวว่า คือ ประโยชน์ต่าง ๆ ของการศึกษาในด้านที่ไม่ใช่เชิงเศรษฐศาสตร์ หรือ วงจรของชีวิต แต่ประกอบด้วยความสามารถทางสังคมและความเป็นพลเมืองที่โรงเรียนมีอยู่ ซึ่งให้เห็นว่าการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันควรจะมุ่งไปสู่เป้าหมายผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีผลลัพธ์ทางสังคมทางการศึกษา และผู้เรียนไม่อาจมีผลลัพธ์ทางสังคมที่เหมาะสมได้ หากไม่ได้รับการขัดเกลาการปลูกฝัง หรือมีแบบอย่างที่ดีจากครู ผู้บริหารสถานศึกษา และภาพรวมของโรงเรียน

ผลลัพธ์ทางสังคมทางการศึกษาในประเทศไทยมีการกล่าวถึงกันไม่มากนัก ส่วนใหญ่ใช้ในทางธุรกิจ แต่เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดผลลัพธ์ทางสังคมทางการศึกษาของ Dijkstra พบว่าในการประเมินคุณภาพโรงเรียนในเนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ สกอตแลนด์ และสวีเดน ใช้ข้อมูลเชิงลึกในประเด็นผลลัพธ์ทางสังคมทางการศึกษา เป็นตัวกำกับดูแลการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ดังเช่นผลการวิจัยเพื่อประเมินผลลัพธ์ทางสังคมในประเทศเนเธอร์แลนด์โดย (Dijkstra, Khayati and Vosse,

2012) พบว่าผู้เรียนที่มีผลลัพธ์ทางสังคมทางการศึกษาของผู้เรียนสามารถวัดได้จากความเป็นพลเมือง โดยมีปัจจัยที่ส่งผล 4 ด้านคือ บรรยากาศภายในโรงเรียน พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครู คุณภาพของหลักสูตร และการประกันคุณภาพ และยังพบว่า ความปลอดภัย และความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียนมีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ทางสังคมเช่นเดียวกัน ส่วนการประเมินตนเองเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้โรงเรียนมองเห็นตนเองและพัฒนาได้อย่างมีคุณภาพ และการวิจัยเพื่อประเมินผลลัพธ์ทางสังคมในโรงเรียน ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลลัพธ์สังคมในโรงเรียน ประกอบด้วยคุณภาพของการสอนและการเรียนรู้ การพัฒนาโรงเรียนในด้านความสามารถ ความเข้าใจในสถานการณ์ การประเมินตนเอง กระบวนการประกันคุณภาพ การมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครู ในการวิเคราะห์รวบรวมข้อมูลสารสนเทศและการบริหารจัดการสถานศึกษา บรรยากาศเชิงวิชาการ สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่ปลอดภัย และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เพราะฉะนั้น โรงเรียนจะดำเนินการดังกล่าวให้ประสบผลสำเร็จได้ ต้องเกิดจากความร่วมมือของทุกคนในลักษณะของวัฒนธรรมองค์การซึ่งจะเป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนกิจกรรมการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในโรงเรียน ดังที่ (Phorungrot, 2014) กล่าวว่าวัฒนธรรมคุณภาพเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา หากองค์กรขาดวัฒนธรรมการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ขับเคลื่อนการพัฒนาเป็นไปได้ยาก วัฒนธรรมคุณภาพต้องเกิดจากการร่วมแรงร่วมใจของคนทุกคนทุกระดับ และต้องใช้ระยะเวลาในการสร้างให้เกิดขึ้นได้อย่างมีทิศทาง เป็นระบบ และต่อเนื่องยั่งยืน เช่นเดียวกับ (Khotbanthao, 2017) ได้กล่าวถึงลักษณะวัฒนธรรมองค์การไว้ในทำนองเดียวกันว่าจะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีความเกี่ยวพันไว้วางใจกันในองค์การ มีกฎระเบียบ มีการทำงานเป็นทีม มีการติดต่อสื่อสาร ด้วยการพูดและมีปฏิสัมพันธ์ สื่อสารเป็นระบบ นอกจากนั้นยังมีผลมาจากภาวะผู้นำขององค์การ ในขณะที่ (Whitney and Trosten-Bloom, 2016) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำพลังบวกส่งผลต่อคุณค่าขององค์การให้มีความสัมพันธ์กันสู่องค์กรที่เติบโตและพัฒนาไปสู่ความสมบูรณ์อย่างยั่งยืน ภาวะผู้นำพลังบวกส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะของวัฒนธรรม บุคลิกของบุคคลในองค์การ การแสดงออกถึงศักยภาพของบุคคล การออกแบบโครงสร้างที่เป็นนวัตกรรมใหม่ นำไปสู่วัฒนธรรมเชิงบวก ที่เต็มไปด้วยศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ ผู้นำจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของงานและองค์การ ผู้นำไม่ได้เป็นมาโดยกำเนิด การเป็นผู้นำสามารถสร้างขึ้นได้ จากการที่ผู้นำใช้ความพยายามและการทำงานหนัก ดังคำกล่าวของ (Sanrattana, 2012) ว่า ภาวะผู้นำ เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจะทำให้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนอื่น ๆ รวมทั้งผู้เรียน เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารทุกคนจึงต้องมีภาวะผู้นำ ดังที่ (Sinlarat, 2006) ที่กล่าวว่าภาวะผู้นำของครู จะทำให้ครูต้องคิดและสร้างสิ่งใหม่ ขึ้นในโรงเรียนและในชุมชน ครูต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งมีความสามารถด้านการวิจัย ครูจึงจำเป็นต้องปรับตัว พัฒนาและส่งเสริมความก้าวหน้าของตนเอง จากข้อมูลของประกาศคณะกรรมการคุรุสภากำหนดรายละเอียดสาระความรู้ และสมรรถนะตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู สรุปได้ว่า ครูจะต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ทั้งในบริบทความเปลี่ยนแปลงของสังคม จิตวิทยาการพัฒนาผู้เรียน เนื้อหาที่ตนรับผิดชอบ มีทักษะการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย สร้างสื่อ นวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและต้องมีจรรยาบรรณวิชาชีพครูอย่างครบถ้วน การวิจัยเรื่องนี้มีเป้าหมายในการสร้างรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ทดสอบรูปแบบ และศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมของปัจจัย

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคม โรงเรียนมัธยมเป็นประโยชน์ต่อพื้นที่อย่างมีเป้าหมายต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ภาวะผู้นำหลังบวกของผู้บริหาร ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู วัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคมหรือไม่ และมีความเชื่อมโยง เก่าแก่เกี่ยวกันอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคม โรงเรียนมัธยมศึกษา
2. เพื่อทดสอบรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคม โรงเรียนมัธยมศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคม โรงเรียนมัธยมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็น การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods research) แบ่งการดำเนินงานวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 : การสร้างรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคม โรงเรียนมัธยมศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ บุคลากรโรงเรียนภาคสนาม ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนภาคสนามมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 5 คน และนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565 จำนวนระดับชั้นละ 2 คน รวมเป็น 12 คน คัดเลือกด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้หลักสามเส้า

ระยะที่ 2 : การสร้างและทดสอบรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคม โรงเรียนมัธยมศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 102,224 คน

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 540 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เงื่อนไขของการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมลิสเรล (LISREL) ที่ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ จึงต้องพิจารณาขนาดกลุ่มตัวอย่างควบคู่ไปกับจำนวนตัวแปรที่ต้องการโดยใช้แนวคิดของ (Schumacker and Lomax, 2004) ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เขตตรวจราชการเป็นหลักในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง และใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูล และตรวจสอบความเรียบร้อย พบว่า แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ จำนวน 502 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.96 วิเคราะห์สถิติพื้นฐานเพื่อตรวจสอบระดับความเหมาะสมข้อคำถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อคำถาม การประเมินโมเดลการวัด (Measurement Model) ของตัวแปรแฝง เป็นการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่ง (First Order Confirmatory Factor Analysis : CFA) เพื่อวิเคราะห์ยืนยันตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้ของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียน ด้านผลลัพธ์ทางสังคม โรงเรียนมัธยมศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้โปรแกรม LISREL 10.20 Student Edition วิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model : SEM) ของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคม โรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้โปรแกรม LISREL 10.20 Student Edition วิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม ของแต่ละปัจจัยในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคม โรงเรียนมัธยมศึกษา

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการเก็บข้อมูลภาคสนามโรงเรียนที่มีประสิทธิผล จำนวน 3 โรงเรียน โดยการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผลปรากฏตอนที่ 2 ผู้วิจัยจึงดำเนินการสังเคราะห์ตัวแปรแฝง และตัวแปรสังเกตได้ เทียบเคียงจากผลสรุปที่ได้จากแนวคิดทฤษฎี เพื่อนำไปใช้ในการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ

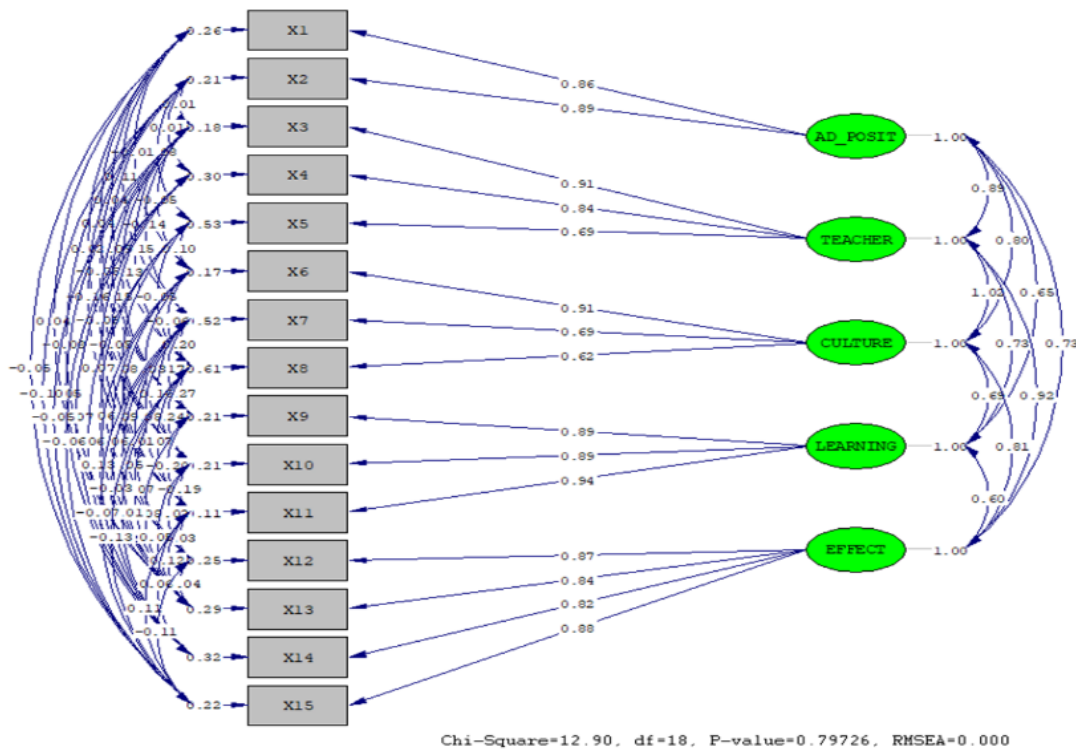
ตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์ตัวแปรแฝง ตัวแปรสังเกตได้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนทางด้านผลลัพธ์ทางสังคม โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม เทียบเคียงกับผลสรุปที่ได้จากแนวคิดทฤษฎี

ปัจจัย	องค์ประกอบที่วิเคราะห์ จากแนวคิด ทฤษฎี	องค์ประกอบที่วิเคราะห์ จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ
ประสิทธิผลด้านผลลัพธ์ทางสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา	1. ความสามารถทางปัญญาของผู้เรียน 2. ความเป็นพลเมืองของผู้เรียน 3. ศักยภาพในการบริหารจัดการ 4. ความสามารถทางสังคมของโรงเรียน	1. ความสามารถทางปัญญาของผู้เรียน 2. ความเป็นพลเมืองของผู้เรียน 3. ความสามารถในการบริหารจัดการ 4. ความสามารถทางสังคมของโรงเรียน
ภาวะผู้นำหลังบวก	1. การใช้สุนทรียสาธก 2. การสร้างแรงบันดาลใจ 3. ความซื่อตรง 4. ความคิดเชิงบวก	1. การใช้สุนทรียสาธก 2. การสร้างแรงบันดาลใจ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

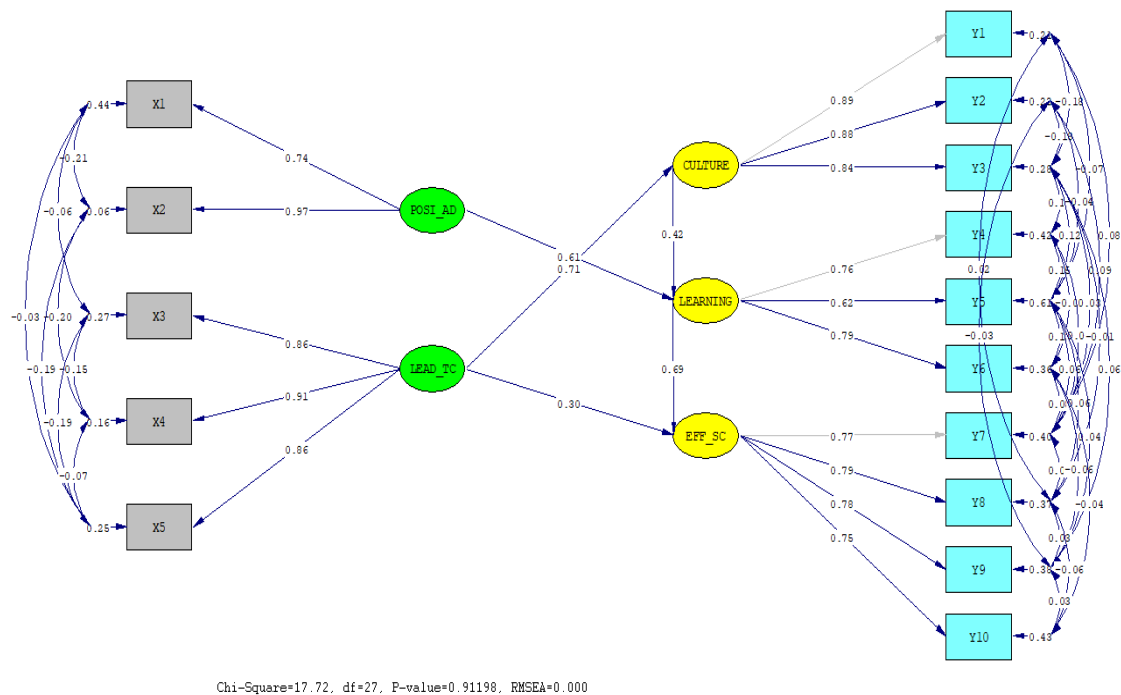
ปัจจัย	องค์ประกอบที่วิเคราะห์ จากแนวคิด ทฤษฎี	องค์ประกอบที่วิเคราะห์ จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ
ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู	1. ความรอบรู้ 2. ทักษะการจัดการเรียนรู้ 3. จรรยาบรรณวิชาชีพ	1. ความรอบรู้ 2. ทักษะการจัดการเรียนรู้ 3. จรรยาบรรณวิชาชีพ
วัฒนธรรมคุณภาพของ โรงเรียน	1. มุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล 2. มุ่งเน้นผลสำเร็จ 3. มุ่งเน้นการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ 4. มุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม	1. มุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล 2. มุ่งเน้นการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ 3. มุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม

ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบและปัจจัยในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคม พบว่า ประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ทางสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา จากการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน พบว่าควรมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ 1) ความสามารถทางปัญญาของผู้เรียน 2) ความเป็นพลเมืองของผู้เรียน 3) ศักยภาพในการบริหารจัดการ และ 4) ความสามารถทางสังคมของโรงเรียน การศึกษาเพื่อทดสอบรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคม โรงเรียนมัธยมศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ ผลการวิจัยพบว่า โมเดลการวัดของตัวแปรแฝงของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคม ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 ปัจจัย คือ 1) ภาวะผู้นำพลังบวกของผู้บริหาร สามารถวัดด้วยตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัว คือ การใช้สุนทรียสาธก และ การสร้างแรงบันดาลใจ 2) ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สามารถวัดด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ ความรอบรู้ ทักษะการจัดการเรียนรู้และจรรยาบรรณวิชาชีพครู 3) วัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน สามารถวัดด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ มุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล มุ่งเน้นการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ และ มุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ สามารถวัดด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ การพัฒนากระบวนการคิดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวก และ เทคโนโลยีดิจิทัล และ 5) ประสิทธิภาพโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคม สามารถวัดด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว คือ ความสามารถทางปัญญาของผู้เรียน ความเป็นพลเมืองของผู้เรียน ความสามารถในการบริหารจัดการ และ ความสามารถทางสังคมของโรงเรียน โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) อยู่ระหว่าง 0.62 - 0.91 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) อยู่ระหว่าง 0.47 - 0.89 ค่า $\chi^2 = 12.90$, P-value = 0.797 DF = 18, $\chi^2/DF = 0.716$, GFI = 0.986, AGFI = 0.978, RMR = 0.010 SRMR = 0.010, RMSEA = 0.000, CFI = 1.000 CN = 1379.32 ดังภาพ

ภาพที่ 1 องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดของตัวแปรแฝงแต่ละตัวของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคม โรงเรียนมัธยมศึกษา

2. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสถิติดังนี้ $\chi^2 = 17.72$, P-value = 0.911 df = 27, $\chi^2/df = 0.656$, GFI = 0.995, AGFI = 0.980, RMR = 0.014 SRMR = 0.014, RMSEA = 0.000, CFI = 1.00 CN = 1329.14 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ (R^2) ของปัจจัยทั้ง 5 ปัจจัยพบว่า สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้ร้อยละ 90 ปรากฏดังภาพ

ภาพที่ 2 รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคมโรงเรียนมัธยมศึกษา

3. อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กระบวนการจัดการเรียนรู้ มีอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.692 และ ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู มีอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.297

ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำปล้งบวของผู้บริหารมีอิทธิพลทางอ้อมโดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.421 2) ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูมีอิทธิพลทางอ้อมโดยผ่านวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน และกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.207 และ 3) วัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน มีอิทธิพลทางอ้อมโดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.291

ปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) กระบวนการจัดการเรียนรู้ มีอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.692 2) ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู มีอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.504 3) ภาวะผู้นำปล้งบวของผู้บริหาร มีอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.421 และ 4) วัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษา มีอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.291

อภิปรายผล

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยองค์ประกอบภาวะผู้นำพลังบวกของผู้บริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู วัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนรู้ สามารถอธิบายความแปรปรวนของ ประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคมได้ร้อยละ 90 แสดงว่า ตัวแปรทุกตัวมีความสามารถในการทำนาย ประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคมได้ พร้อมทั้งมีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคม ทั้งนี้เพราะรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่สร้างขึ้น ได้มาจากการสังเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีการสังเคราะห์เนื้อหาทั้งในระดับองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย นิยามตัวบ่งชี้เชิงปฏิบัติการ เมื่อนำไปสร้างเป็นแบบสอบถามยังได้รับการตรวจสอบจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ และมีการปรับปรุงและนำไปทดลองใช้ เมื่อนำข้อมูลที่ได้รับจากการกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้รับการสุ่มจากโรงเรียนมัธยมศึกษาครอบคลุม 18 เขตตรวจราชการทั่วประเทศมาตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดตัวแปรแฝงที่พัฒนาขึ้น พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ส่งผลให้รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ถึงแม้ว่าจะต้องมีการปรับโมเดลเพื่อให้โมเดล มีความเหมาะสมในทางสถิติมากขึ้น นอกจากนั้นจากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู และกระบวนการจัดการเรียนรู้มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาวะผู้นำพลังบวกของผู้บริหารสถานศึกษา และวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษามีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งนี้เพราะครูเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดผู้เรียนมากที่สุด เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองของสังคม นอกจากนั้นภาวะผู้นำทางวิชาการของครูซึ่งประกอบด้วยความรู้ ทักษะการจัดการเรียนรู้ และจรรยาบรรณวิชาชีพ ยังเป็นตัวแบบที่ดีของผู้เรียนที่จะพัฒนาด้านความสามารถทางปัญญา และความเป็นพลเมืองของผู้เรียนในอีกทางหนึ่งซึ่งพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยผ่านวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะว่าครูคือบุคลากรที่มีจำนวนมากที่สุดในโรงเรียน วัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษาจึงเกิดจากการปฏิบัติงานของครูเป็นสำคัญทั้งในด้านการสื่อสาร มนุษยสัมพันธ์ และการทำงานเป็นทีม ดังที่ (Dijkstra, 2012) ได้กล่าวถึงรูปแบบประสิทธิผลโรงเรียนด้านคุณภาพและผลลัพธ์ทางสังคมโดยกล่าวถึงรูปแบบประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคมว่ามี 4 ส่วนคือ ปัจจัยนำเข้า (Input) บริบท (Context) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) โดยในส่วนของกระบวนการซึ่งที่สำคัญก็คือหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนที่มีคุณภาพเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการบ่งบอกถึงควมมีคุณภาพของโรงเรียน คือ หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้การสอนของครูที่ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ และนำเสนอผลงานเพื่อการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน บรรยากาศการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะและความสามารถทางสังคม การแสดงความคิดเห็น การสร้างบรรยากาศเชิงบวกภายในโรงเรียน วัฒนธรรมสร้างสรรค์ และสังคมแบบเปิด

เงื่อนไขที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ คือ จริยธรรมของผู้บริหารและครู ผู้บริหารโรงเรียน กล่าวได้ว่าการจัดการเรียนรู้ที่ดี ขึ้นอยู่กับจริยธรรม และจรรยาบรรณของครู ความเหมาะสมของเป้าหมายการศึกษาและความคาดหวังของสังคม ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนต้องดำเนินการให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Dijkstra, Khayati and Vosse, 2012) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ทางสังคม บรรยากาศภายในโรงเรียน พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครู คุณภาพของหลักสูตร และการประกันคุณภาพ ในทำนองเดียวกับ (Senge, 1996) ที่ได้กล่าวถึง องค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล โดยการทำให้สถานศึกษาเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย หลักสำคัญ 5 ประการคือ การคิดอย่างเป็นระบบ มองสถานศึกษาอย่างเป็นระบบของสังคม ความรอบรู้ของบุคลากร เป็นไปตามทฤษฎีการจูงใจและทฤษฎีภาวะผู้นำ มีรูปแบบทางความคิด (mental models) เป็นไปตามทฤษฎีการจูงใจและภาวะผู้นำโดยเชื่อว่าการสร้างรูปแบบทางความคิดให้เกิดขึ้นในองค์การจะทำให้สมาชิกมีความตื่นตัว และมีแรงจูงใจ การมีคุณค่าร่วม ซึ่งเป็นไปตามหลักการของวัฒนธรรมองค์การและการมีส่วนร่วม และการเรียนรู้เป็นทีม เป็นไปตามหลักการความร่วมมือ หลักการกระบวนการกลุ่ม ซึ่งเชื่อว่าสมาชิกในองค์การจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น หากพวกเขาได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกันซึ่งไม่เพียงในระดับห้องเรียนเท่านั้น แต่จะต้องเป็นทั้งระดับสถานศึกษาด้วย ผลการวิจัยที่ได้รับสอดคล้องกับ (Phahamak, 2018) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ปัจจัยด้านสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยส่งผ่านปัจจัยการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ครูและบุคลากรทางการศึกษาจะต้องมีความรู้ ทักษะและความคิดรวบยอด สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย และมีวิธีการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมตามศักยภาพของผู้เรียน

ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย ภาวะผู้นำพลังบวกของผู้บริหาร ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู วัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาวะผู้นำพลังบวกของผู้บริหาร มีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องวางแผน นโยบาย หรือกำหนดกลยุทธ์ให้เกิดการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพเพื่อนำไปสู่ประสิทธิผลของสถานศึกษาในด้านผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียนและศักยภาพในการบริหารจัดการของโรงเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Whitney and Trosten-Bloom, 2016) ที่ได้ศึกษาแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำพลังบวกพบว่า แนวทางปฏิบัติที่ประสบผลสำเร็จ 5 ประการ เรียกว่า Five Core Strategies of Appreciative Leadership: ประกอบด้วย การใช้คำถามพลังบวก (Inquiry) การจุดประกายความคิด (Illumination) การมีส่วนร่วม (Inclusion) แรงบันดาลใจ (Inspiration) และ ความมีคุณธรรม (Integrity) ทั้งนี้กลยุทธ์แต่ละประเภทครอบคลุมแนวปฏิบัติที่หลากหลายที่จะช่วยให้เกิดการประสานงานและส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพสูง เช่นเดียวกับผลการศึกษาวิจัยของ (Schall, Ospina, Godsoe, and Dodge, 2004) ที่ได้ทำการศึกษาเพื่อหาความเป็นไปได้ในการสร้างภาวะผู้นำพลังบวก เพื่อสนับสนุนแนวคิดที่ว่า ภาวะผู้นำเป็นโครงสร้าง

ทางสังคมสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคนตลอดเวลา โดยใช้วิธีตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่การเล่าเรื่องราวความสำเร็จของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ยังพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา และมีอิทธิพลทางอ้อมโดยผ่านวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน และภาวะผู้นำทางวิชาการของครูมีอิทธิพลทางตรงต่อวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าครู คือ บุคลากรที่มีจำนวนมากที่สุดและสำคัญที่สุดในโรงเรียน ความสำเร็จของงานทุกงานเกิดจากการปฏิบัติของครูทั้งสิ้นแม้ว่าจะมีการวางแผนนโยบายมาจากผู้บริหารสถานศึกษาด้วยก็ตาม ครูจึงต้องใช้ทักษะความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะส่วนตนในการนำครูด้วยกันในสถานศึกษา หรือนำผู้เรียนไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม ซึ่งนับว่าเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมุ่งเน้นให้เกิดวัฒนธรรมการปฏิบัติงานที่เข้มแข็งจนบังเกิดประสิทธิผล เกิดค่านิยมที่ยึดถือร่วมกัน เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกัน ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตร่วมกัน เคารพและเชื่อมั่นซึ่งกันและกัน โดยให้ความสำคัญการทำงานของบุคคล การทำงานเป็นทีม และการทำงานเชิงรุกของทุกคนในหน่วยงานนั้น ทั้งนี้หากหน่วยงานมีวัฒนธรรมของการทำงานแบบเร่งคุณภาพ จะเกิดวิถีปฏิบัติในเชิงของการมุ่งผลสำเร็จ มีความมุ่งมั่น แสวงหาวิธีการปฏิบัติที่เข้มแข็งปรับเปลี่ยนวิธีการให้ไปสู่ผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายและคำนึงถึงผู้รับบริการเป็นสำคัญ อิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการของครูทั้ง 2 ประเด็นดังกล่าว มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ (Worawan Na yut ya, 2007) กล่าวว่าในห้องเรียน ครูต้องเป็นทั้งผู้สอนและเป็นผู้บริหารเห็นได้จากการแสดงให้เห็นถึงบทบาทของครูในการเป็นครูผู้นำ ชัดเจนขึ้น เช่น บทบาทการเป็นพี่เลี้ยง (Mentors) ให้กับครูใหม่ บทบาทผู้นำทีมงาน การเป็นผู้นำการพัฒนาหลักสูตร และบทบาทการเป็นผู้ให้การพัฒนาแก่บุคลากรต่าง ๆ (Staff Development Providers) เป็นต้น เช่นเดียวกับ (Checkley, 2000) ที่กล่าวถึงภาวะผู้นำทางวิชาการของครูจะช่วยสร้างบรรยากาศทางบวกในการสร้างสรรค์การเรียนรู้ ทำให้เกิดคุณภาพการสอนและการเรียนรู้ ทำให้ผู้ปกครองเกิดความเชื่อมั่นไว้วางใจ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น อีกทั้งช่วยนิเทศการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ (Puriso, 2015) ที่สรุปว่า หากครูมีภาวะผู้นำ จะทำให้การร่วมกันทำงานของครูในสถานศึกษาเกิดความร่วมมือร่วมพลังและมีความสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน มีพลังทำให้ครูมีแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อร่วมมือกันพัฒนาสถานศึกษา ตามวิสัยทัศน์พันธกิจให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ทั้งนี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน ทั้งในด้านวัฒนธรรมการทำงานและคุณภาพผู้เรียน เช่นเดียวกับ (Daft, 2003) อธิบายว่าวัฒนธรรมก่อกำเนิดขึ้นโดยการนำของผู้บริหารองค์การคนใดคนหนึ่ง หรือผู้นำทางความคิดของบุคคลในองค์การ ผู้บริหารหรือผู้นำเหล่านี้จะเสนอแนวคิด ค่านิยม วิสัยทัศน์ หรือยุทธศาสตร์ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์การหากแนวคิดหรือวิธีการนั้นนำไปสู่ความสำเร็จขององค์การก็จะกลายเป็นสถาบันความเชื่อและวัฒนธรรมองค์การที่สะท้อนความเชื่อดังกล่าว

วัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน มีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งให้เห็นได้ว่าวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนมีความสำคัญต่อประสิทธิผลโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าวัฒนธรรมของโรงเรียนหรือองค์กรใด ๆ เป็นแบบแผนการดำเนินงานของบุคคล

ในภาพรวม เป็นกลุ่มของความเชื่อ ค่านิยมที่ยึดถือร่วมกัน เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกัน ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตร่วมกัน เคารพและยึดถือร่วมกัน โดยให้ความสำคัญการทำงาน การทำงานเป็นทีม และการทำงานเชิงรุกของครูและบุคลากรทุกคนในโรงเรียน หากโรงเรียนมีวัฒนธรรมของการทำงานแบบเร่งคุณภาพ จะเกิดวิถีปฏิบัติในเชิงของการมุ่งผลสำเร็จ มีความมุ่งมั่น แสวงหาวิธีการปฏิบัติที่เข้มแข็งปรับเปลี่ยนวิธีการให้ไปสู่ผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายและคำนึงถึงผู้รับบริการซึ่งหมายถึงผู้เกี่ยวข้องและผู้เรียนเป็นสำคัญ ในประเด็นของวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลด้านผลลัพธ์ทางสังคมของโรงเรียน และกระบวนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นหน้าที่ที่สำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการของโรงเรียน ครูทุกคนในโรงเรียนมีหน้าที่และบทบาทสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมปัญญา ทักษะ และคุณลักษณะที่สำคัญของผู้เรียน ส่วนผู้บริหารและบุคลากรภายในโรงเรียนคนอื่น มีหน้าที่สนับสนุนให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล การสื่อสาร ความมีมนุษยสัมพันธ์ และการทำงานเป็นทีมในรูปแบบของวัฒนธรรมคุณภาพจึงมีอิทธิพลต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู ผลการวิจัยในประเด็นนี้ ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ (Hoy and Miskel, 2005) ที่กล่าวถึงวัฒนธรรมองค์กรที่ประสบความสำเร็จว่าต้องมีการให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ คือ ระดับที่การบริหารมุ่งการปฏิบัติเพื่อผลลัพธ์หรือผลผลิตมากกว่าการใส่ใจต่อเทคนิคหรือวิธีการในการทำให้บรรลุผล และการมุ่งมั่นสู่เป้าหมาย

นอกจากภาวะผู้นำพลังบวกของผู้บริหาร ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู วัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนผลการศึกษายังพบว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนด้านผลลัพธ์ทางสังคมของโรงเรียน โดยได้รับอิทธิพลจากภาวะผู้นำพลังบวกของผู้บริหาร และวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นหน้าที่สำคัญของครูที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปหรือเหนือกว่าเป้าหมายที่กำหนด รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกคนต้องให้ความสำคัญต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างที่สุด ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และการปฏิบัติงานของทุกบุคคลในโรงเรียนจึงส่งอิทธิพลทางตรงมายังกระบวนการจัดการเรียนรู้ ในทำนองเดียวกัน กระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนด้วยกระบวนการที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการดำเนินการที่เกิดขึ้นนั้นเป็นไปอย่างมีการวางแผน เน้นบทบาทของผู้เรียนเป็นผู้กระทำ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน พร้อมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจประสบการณ์ เหตุการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ในสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วยกระบวนการทางปัญญาและกระบวนการทางสังคม

นอกจากนั้นผลการวิจัยในครั้งนี้ยัง พบว่าบรรยากาศโรงเรียนเชิงบวกสามารถปรับปรุงการดูแลผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ความเชื่อมโยงของโรงเรียนและอัตราการจบการศึกษา เป็นการลดพฤติกรรมเสี่ยงลดพฤติกรรมกลั่นแกล้งกันและลดพฤติกรรมถดถอยของบุคลากรและพบกับความสำเร็จมากขึ้น เช่นเดียวกับ (Worawatthanachai, 2017) ที่กล่าวว่าบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวก เป็นบรรยากาศแห่งความสุขและส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ จะต้องประกอบด้วยความเข้าใจในตัวผู้เรียนและการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน ทั้งนี้การจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกต้องอาศัยทั้งบรรยากาศทางกายภาพที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกและเอื้อต่อการเรียนรู้ และบรรยากาศ ทางจิตวิทยาที่เป็นความรู้สึกลึก

นึกคิดและพฤติกรรมของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นการเปิดโอกาสให้มีการอภิปราย การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนในชั้นเรียน และการที่ผู้สอนมีความเป็นกันเอง ปรับปรุงการเรียนรู้และแรงจูงใจของนักเรียน บรรยากาศเชิงบวกในชั้นเรียนจึงเป็นการกำหนดโครงสร้าง มาตรฐาน ความรับผิดชอบ การยอมรับซึ่งกันและกัน การสนับสนุนและความผูกพันต่อการเรียน การปฏิบัติงานที่ส่งเสริมความรู้สึกรักของบุคลากร ต่อองค์กร แรงจูงใจ แรงผลักดันต่อกิจกรรมมีผลต่อสภาวะแวดล้อมในการทำงาน การสร้างบรรยากาศโรงเรียนเชิงบวกเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและการเสริมสร้างความสุขในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ควรให้ความสำคัญในการพัฒนา พร้อมทั้งส่งเสริมศักยภาพครูให้สามารถจัดการกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ โดยมุ่งเน้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การพัฒนากระบวนการคิด และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวก พร้อมทั้งคำนึงถึงการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากโลกออนไลน์ได้อย่างถูกต้องและมีคุณภาพ นอกจากนั้นครูจะต้องเป็นผู้รอบรู้ในเชิงวิชาการ เป็นต้นแบบที่ดีให้แก่ผู้เรียน มีทักษะและความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ แสดงบทบาทความเป็นโค้ช เป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้เรียน และปฏิบัติตนอยู่ในจรรยาบรรณวิชาชีพ

2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ควรให้ความสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษา ด้วยการเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย การแสดงออกถึงความสามารถของตนอย่างเต็มที่ อันจะก่อให้เกิดความสุขในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การทำงานเป็นทีม โดยผู้บริหารสถานศึกษาใช้กระบวนการสุนทรียสาธกในการสร้างภาพอนาคต กระตุ้นและร่วมแก้ปัญหาด้วยการสร้างแรงบันดาลใจ ความเชื่อมั่น และความศรัทธาต่อผู้บริหารและเป้าหมายของโรงเรียน

3. ผู้มีอำนาจหน้าที่ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมกันกำหนดนโยบาย และวางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ และความเชี่ยวชาญในด้านการจัดการกระบวนการเรียน และการปรับเปลี่ยนบทบาทของครูผู้สอนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพการณ์ของโลกในปัจจุบันและอนาคต

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาประเด็นเดียวกันนี้ในเชิงลึก ตามบริบทที่แตกต่างกันของแต่ละโรงเรียน หรือต่างเวลาต่างภูมิภาค เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาใช้ในการสร้างตัวแบบที่ถูกต้องเหมาะสมอย่างแท้จริง ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) หรือ การวิจัยทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory)

2. ควรศึกษารูปแบบการประเมิน หรือ ตัวบ่งชี้ของประสิทธิผลด้านผลลัพธ์ทางสังคม พร้อมทั้งจัดทำคู่มือในการพัฒนา การนำไปใช้ และการประเมินผลจากการนำไปใช้ ในรูปแบบของการวิจัยเชิงพัฒนา (Research and Development)

3. ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โรงเรียน
ประถมศึกษา หรือโรงเรียนสังกัดอื่น ๆ เพื่อให้เกิดมิติของผลการศึกษาทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ
ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

Reference

- Checkley, K. (2000). **The Contemporary Principal: New Skills for a new age**. Education Update, 4.
- Coleman, J. S. & Hoffer. (1987) . **Social capital in the creation of human capital**. Boston: Butterworth Heinemann.
- Daft, R. L. (2003). **Management**. 6th ed. New York: Thomson.
- Dijkstra, A. B. (2012). **Sociale opbrengsten van onderwijs**. Amsterdam University Press.
- Dijkstra, A. B. (2014). **Social benefits of education**. Amsterdam University Press.
- Dijkstra, A. B., Khayati & Vosse. (2012). **The assessment of social outcome and school Improvement through school inspections**. Amsterdam Press.
- Durlak, J. A. (2007). Effects of positive youth development programs on school, family and community systems. **American Journal Community Psychologist**. 39(3-4), 269-86.
- Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2005). **Educational Administration: Theory, Research, and Practice**. New York: McGraw- Hill.
- Khotbanthao, S. (2017). **kānbōrīhān kānsuksā lakkan lāe thritsadī** [Educational administration Principles and theories]. Bangkok: Panyachon.
- Phahamak, W. (2016). **khwām sam phan choēng sahēt khōng prasitthiphon rōngriān khōṇat lek Sang kat Samnakngān khanakam kān kān suksānaphūnthān** [Causal relationship of effectiveness of small schools under the Office of the Basic Education Commission]. Doctoral dissertation. Suratthani Rajabhat University.
- Phonrungrot, C. (2014). **watthanatham khunnaphāp: sāng khon sāng chāt** [Quality culture: Builds people, builds the nation]. Bangkok: Office of Educational Quality Standards Accreditation.
- Puriso, W. (2015). **kānphatthana phāwa phū nam khurū nai rōngriān nam tok huai sūan phlū : kānwichai patibatkān bāep mī sō won rūam phūnthān** [Teacher leadership development in Huai Suan Phlu Waterfall School: ResearchBasic cooperative operations]. Doctoral dissertation. Sakon Nakhon Rajabhat University.

- Sanrattana. W. (2012). **næokhit thritsadi læ praden phua bōrihan thāngkān suksā**. [Concepts, theories and issues for educational administration]. Bangkok: Thippayawisut.
- Schall, E, Ospina, S., Godsoe, B. & Dodge, J. (2004). **Appreciative narratives as leadership research: Matching method to lens**. In D.L. Cooperider and M. Avital (Eds.), **Advances in appreciative inquiry: Constructive discourse and human organization**. Oxford: Elsevier Science, Ltd.
- Schumacker, R. E. & Lomax, R. G. (2004). **A Beginner's Guild to Structural Equation Modeling**. London: Lawrence Erlbaum. Associates.
- Senge, P. M. (1996). **The fifth discipline: The art and practice of the learning organization**. London: Century Press.
- Sinlarat, P. (2006). **kānsuksā choēng sāngsan læ phalit phāp** [Creative education and productivity]. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Voogt, J. & Roblin, N. P. (2010). **21st century skills**. Discussienota. Zoetermeer: The Netherlands: Kennisnet.
- Whitney, D. K. & Trosten-Bloom, A. (2016). **Appreciative Leadership: Responding Relationally to the Questions of Our Time**. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/316605881>.
- Worawan Na yutya, K. (2007). **Ekkasān prakōp kān banyāi phisēt phithī poēt kān prom khru phū sōn sangkhommasuksā** [Documents for the special opening ceremony lecture Training for social studies teachers]. Bangkok: Maenam Hotel.
- Worawatthanachai, P. (2017). **thrtsadi kān koēt khwāmkhīt sāngsan choēng čhit wikhro** [Psychoanalytic Theory of Creativity]. **Substance education**. 11(1), 69-78.